

državni in deželni upravi, s primerno ureditvijo obrtnega nadaljevalnega pouka itd., koja višja omika pomore delavskemu stanu do boljšega položaja v socialnem oziru in boljšega gmotnega stanja, dalje hoče stranka skrbeti za ureditev zavarovanja proti boleznim in nezgodam, zlasti pa za preskrbljenje vseh delavskih slojev za starost in onemoglost.

10. Narodno-napredna stranka je pripravljena, stopiti v tesno zvezo z vsemi narodno-naprednimi slovenskimi in slovanskimi strankami, katere soglašajo z narodnimi in gospodarskimi zahtevami in težnjami njenega programa.

Shod je bil odobril program skoraj soglasno. V trezno preišljenih besedah brez vsake bombastične primesi se zrcali v programu vse ono, kar more po prepričanju narodno-napredne stranke pripomoči Slovincem do boljše bodočnosti.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Čim se je zaznalo, kako tendenco ima načrt carinskemu tarifu za Nemčijo, nastalo je v naši notranji politiki neko posebno gibanje. Vsi politični krogi so jedini v tem, da je nemški carinski tarif najznamenitejšega pomena za našo državo, za vso njeno ekonomično in politično prihodnost. Najbolje so to spoznali Madjari. Ti so takoj opustili svoj odpor zoper zahtevanje, naj se že sedaj doženo pogajanja zaradi avtonomnega avstrijsko-ogrskega carinskega tarifa, predno je še državni zbor rešil nagodbeno vprašanje. Ta pogajanja so se tudi že začela in bodo trajala do jeseni nepretrgoma. Paralelno s tem pa tečejo tudi ugibanja listov glede vpliva nemškega carinskega tarifa na trozvezo in na položaj Körberjevega ministrstva. Velika večina vsega časopisja je mnenja, da bo imel novi nemški carinski tarif usodepoln vpliv na politično razmerje mej Avstrijo in Nemčijo, da je nemogoča politična zveza mej dvema državama, mej katerima teče carinska vojna. Pa tudi Körberjev položaj je izredno težak. Pogoj njegovi eksistenci je namreč, da državni zbor odobri carinsko in trgovinsko pogodbo z Ogrsko. Brez tega je skupen avtonomen carinski tarif nemogoč, je nemogoče, skleniti trgovinske zveze z inozemstvom, oziroma voditi carinsko vojno zoper Nemčijo in Italijo, a večine v državnem zboru, ki bi hotela odobriti nagodbo z Ogrsko, take večine nima Körber. Nekateri menijo, da jo vendar skupaj spravi, drugi pa so prepričani, da sam v to ne veruje nego samo gleda, kako bi se mogel umakniti s političnega pozorišča.

Deželni zbori so že vsi ustavili svoje delovanje. V nekaterih so bile obširne razprave o volilni reformi, in so bile sklenjene direktne volitve v kmetskih občinah. Na Koroškem so tudi nasvetovali, pomnožiti mandate kmetskih občin. Štajerski nemški nacijonali so napravili volilno reformo tako, da bo služila izključno njihovim interesom, dočim so kmetske volilce brezobzirno prikrajšali v njihovih pravicah. Vlada se je izrekla proti temu načrtu in se ta tudi ni mogel sprejeti, ker so nemški klerikalni poslanci izostali od dotične seje, tako da ni bilo navzočih dveh tretjin vseh poslancev, vsled česar se razprava sploh ni smela vršiti.

Deželnozborske volitve so v Gališki in na Kranjskem že razpisane. Na Češkem se bodo vršile začetkom meseca novembra. Pogajanja mej češkimi strankami zastran kompromisa se še vrše, ali vse kaže, da jedinstva mej vsemi strankami ne bo doseči.

Nemčija. — Vsled dogodivše se indiskrecije je bila berlinska vlada prisiljena, razglasiti svoj načrt carinskega

tarifa, ki bo podlaga za sklepanje novih trgovinskih pogodb. Ta načrt priča, da hoče Nemčija v trgovinski politiki kreniti na novo pot, da hoče z visokimi carinami zavarovati svojo produkcijo. Tistim državam, ki na tej podlagi nečejo ž njo skleniti trgovinske pogodbe, obeta carinsko vojno. Nemška vlada hoče zvišati carine zlasti na živila kakor so rž, pšenica, ječmen, oves, jajca, maslo itd., potem na živino in na les, torej na tiste pridelke, katerih dobiva največ iz Avstrije. Posledica tega bo, da na jedni strani poskočijo cene kmetijskih pridelkov v Nemčiji, kakor zahtevajo agrarci, na drugi strani pa da se zmanjša izvoz nemških industrijalnih izdelkov. Delavci, ki se boje podraženja živil in skrčenja zaslužka vsled manjše produkcije, so začeli najhujši boj zoper novi carinski tarif. Njim so se pridružili industrijalni krogi. Boj, ki se bo v tej zadevi na jesen bil v nemškem državnem zboru, bo vsekakor velikanski, ali uspeha ni dosti pričakovati, ker je večina nemškega parlamenta agrarična in odločno zavzeta za novi tarif.

Španija. — V tej nesrečni državi traja še vedno najljutejši boj zoper kongregacije. Republikanci, liberalci in socialisti delajo vedno bolj na to, da se vsi cerkveni redovi iztirajo iz Španije.

Vojna v južni Afriki. — Zadnji čas so Buri zopet dosegli na različnih krajih več uspehov, ali v celoti to ne preminja njihovega položaja. Nedostaje jim moči, da bi zamogli Angleže zadeti v srce. Angleži menijo, da se vojna približuje koncu. V dokaz tega naznanjajo, da smatra lord Kitchener svojo misijo za končano in se vrne na jesen na Angleško. Zapovedništvo v južni Afriki prevzame general Littleton.

Trgovinska in obrtniška zbornica.

Kranjska trgovinska in obrtniška zbornica je imela dne 23 junija sejo.

Otvorivši sejo, naznanil je zbornični predsednik Josip Kušar, da je trgovsko ministrstvo odobrilo zbornični računski sklep za leto 1900 ter potem prečital dopis upokojenega zborničnega tajnika cesarskega svetnika J. Murnika, kateri sporoča, da je že pred leti sklenil povodom petdesetletnice trgovske in obrtniške zbornice podariti zbornici portrete vseh njenih predsednikov. S temi portreti naj bi se okrasili prostori zbornične pisarne ter počastili možje, kateri so predsedovali zbornici zastopanih interesov. V to svrhu naročil je gospod cesarski svetnik akademičnemu slikarju Matiji Jami, naj po fotografijah izgotovi portrete zborničnih predsednikov L. C. Luckmanna, V. C. Supana, Aleksandra Dreota, dr. Josipa Poklukarja, Josipa Kušarja, Vaso Petričiča in Ivana Perdana. To delo je sedaj dovršeno. Zbornica je ponudbo cesarskega svetnika Murnika s slava-klici sprejela ter sklenila, da se omenjeni portreti obesijo v zborničnih prostorih.

Razpisana služba provizoričnega konceptnega adjunkta se je po predlogu podpredsednika Kleina podelila finančnemu konceptnemu praktikantu dr. Franu Windischer-ju.

Zbornični tajnik dr. Murnik je naznanil, da je mestna hranilnica ljubljanska vložila priziv proti plačilu zbornične doklade, in da je ministrstvo temu prizivu ugodilo, da morajo tudi hranilnice plačevati zbornično doklado. Zbornica je vzela poročilo na znanje.

Potem je poročal zbornični tajnik dr. Murnik o uvedbi nedeljskega počitka v trgovskem obrtu. C. kr. deželna vlada, kateri je došla anonimna prošnja, naj bi zaukazala popoln nedeljski počitek v trgovskem obrtu vsaj za čas od 15. junija do 15. septembra, je z ozirom na gibanje, ki se je v tej zadevi v Ljubljani pričelo, naročila trgovski in obrtniški zbornici, naj se izjavi v tej zadevi, sicer pa je došla tudi zbornici anonimna prošnja, naj bi se zavzela za nedeljski počitek. Poročevalec priznava, da je to jako važno, a težko vprašanje, da pa zbornica danes še ne more izreči mnenja, ker je treba še obširnih poizvedb, ki se v tem kratkem času, ki je bil na razpolago, se niso mogle izvršiti, in da zamore sedaj vladi le priporočati, naj pozove trgovski gremij, da glede nedeljskega počitka zavzame svoje stališče ter c. kr. vladi stavi svoje predloge. To je jedino prava pot, da trgovski uslužbenci dosežejo svoj cilj.

Povsod so se vršila obširna poizvedovanja pri interesentih in obširne ankete, razpravlja se pa stvar še vedno tudi v tistih deželah, kjer so deželne politične oblasti že izdale dotične odredbe. Tako se poroča iz Prage, da je vladna odredba, s katero se uvaja popoln nedeljski počitek v Pragi za gotovi čas in z gotovimi izjemami za nekatere stroke, silno razburila prizadete trgovske kroge in praška trgovska in obrtniška zbornica se je v primernejšo uravnavo te zadeve že obrnila na vlado. Tudi graška trgovska in obrtniška zbornica se je pritožila zoper slično odredbo štajerskega namestništva. Tajnik dr. Viktor Murnik je povdarjal, da že dosedanje poizvedbe so pokazale, da je ureditev te zadeve, kakor povsod drugod, tako tudi pri nas, jako težka stvar. Odsek je mnenja, da bo treba še mnogostranskih in temeljnih poizvedb, predno bo stvar zrela za izjavo. Le da se stvar pospeši pri tistih faktorjih, ki pridejo tu v prvi vrsti v poštev, se je zadeva že danes spravila pred plenarno sejo. V ta namen predlaga odsek, da naj zbornica priporoča c. kr. deželni vladi, naj pozove prizadete zadruga, pred vsem pa gremij ljubljanskih trgovcev, da zavzemajo svoje stališče in stavijo predloge. Le v okviru predlogov prizadetih zadrug more namreč deželna politična oblast skrbeti oziroma izključiti delo ob nedeljah. C. kr. trgovsko ministrstvo je v ukazu z dne 28. marca l. 1900 št. 14.931 izjavilo, da mnenje, da sme politična deželna oblast neodvisno od združnih predlogov, kakor jih ima v mislih člen IX. odst. 3 zakona o nedeljskem počitku, že vsled dispozicije 2. odstavka tega člena, eventualno odrediti tudi popolno izključitev nedeljskega dela v trgovinah, ni utemeljeno v zakonu, dalje da more omejitev šesturnega nedeljskega dela v trgovskem obrtu do popolne njega izključitve politična deželna oblast le v tistem obsegu odrediti, v kakoršnjem obsegu

so tako omejitve sklenile dotične zadruga na občnih zborih in po prvi inštanci predlagale deželni oblasti, in končno da more odredbo take omejitve postavnega šesturnega delavnega časa, kakor je samo po sebi umevno, stvarno in krajevno veljati le za tiste obrte, za katere je po svojih pravilih ustanovljena zadruga, ki je stavila predloge. Tudi v ukazu, s katerim je lani trgovsko ministrstvo zbornicam poslalo v izjavo od trgovskega in notranjega ministrstva sestavljeni načrt zakona, s katerim se izpreminja zakon o nedeljskem počitku, pravi trgovsko ministrstvo, da je primernemu razširjenju nedeljskega počitka v trgovskem obrtu, če tudi ga želi velika večina interesentov, v členu IX. odst. 3 predpisani postopek ovira, da, če ena sama udeležena zadruga splošno zaželeni ureditvi ne pritrdi, — nepremagljiva ovira. Po novem zakonu bo zategadelj ta postopek odpravljen.

Vsaka rešitev tega vprašanja, ki bi se izposlovala na drug način, bila bi v nevarnosti, da se zopet prekliče, ker bi ne odgovarjala obstoječemu zakonu. Zbornični tajnik je končno predlagal, naj zbornica v tem smislu c. kr. deželni vladi izreče svoje mnenje.

O tem predlogu razvila se je obširna in živahna debata. Zbornični svetnik Karol Pollak je predlagal, naj tudi zbornica priporoča nedeljski počitek, katerega je želeli z verskega in socialnega stališča. Saj je nedeljski počitek uveden tudi na Angleškem in tudi tamo ni slišati pritožeb proti temu. Zbornični svetnik Karol Luckmann naglašja, da tudi ni vse dobro, kar se je uvedlo na Angleškem. Nedeljski počitek, ki je v mnogih obrtih sploh nemogoč, se ne sme dekretirati, ampak se mora zahtevati, da se isti uredi po faktučni potrebi. Gotovo je v principu vsakdo za nedeljski počitek, a predno se v tem oziru kaj definitivno določi, treba je vprašanje vsestransko dobro preudariti.

Zbornični svetnik Lenarčič se strinja s predlogom zborničnega tajnika ter izjavlja, da je tudi on prijatelj nedeljskega počitka, če tudi iz družih razlogov kakor gosp. Pollak. Pomisliti pa je vendar treba, da pri nas niso dani isti pogoji za nedeljski počitek, kakor na Angleškem, in da pri nas še nismo splošno spoznali veljave angleške prislovice „times is money“ (čas je denar), ter da niti delavnika ne izkoristimo s tako intenzivnim delom kakor bi bilo želeli. Zlasti pa je treba uvaževati, da na deželi ljudstvo večinoma ob nedeljah prihaja v prodajalno, ker ob delavnikih nima časa za to. Popolen nedeljski počitek je torej pač mogoč v industrijalnih podjetjih, v trgovini pa je težko izvedljiv. Zbornična svetnika Baumgartner in Žitnik podpirata predlog tajnikov, in je gosp. Baumgartner mnenja, da se zlasti v večjih mestih, kakor n. pr. v Ljubljani, prodajalne ob nedeljah lahko popolnoma zapro. Zbornični svetnik A. Gasner iz Tržiča je za to, da se nedeljski počitek kolikor mogoče razširi, zbornični svetnik Omerša iz Kranja pa izraža bojazen, da bodo ob nedeljah prodajalne odspredaj zaprte, odzadaj pa odprte. Ko je še zbornični svetnik Pauer priporočil

odsekov predlog, sklenila je zbornica, naj se c. kr. deželni vladi poroča v zmislu, kakor je nasvetoval tajnik dr. Murnik.

O dopisu c. kr. deželne vlade glede prispevkov za bohinjsko in karavansko železnico je poročal zbornični svetnik Lenarčič ter z ozirom na to, da je zbornici težko kaj prispevati, ker nima od kod zajemati, priporočal, naj se v tem smislu poroča deželni vladi; pač pa je poročevalec izrazil nado, naj bi interesenti glede odstopa sveta, prepustitve vodnih močij itd. šli vladi pri zgradbi železnice na roko, in naj bi posestniki ob progih pri odkupu sveta ne stavili pretiranih zahtev. Zbornični svetnik Gassner je prečital tem povodom izjavo tržiških industrijalcev, da ne morejo prispevati za to železnico, od katere ne bodo imeli koristi, da pa so pripravljene k znatnim žrtvam, ako se vlada odloči za zgradbo železnice, ki bi vezala Tržič s Kranjem ali kako drugo pripravno točko državne železnice. Po predlogu poročevalca Lenarčiča sklenila je zbornica, naj se vprašanje glede tržiške železnice postavi na dnevni red prihodnje seje trgovske in obrtniške zbornice.

Zbornični tajnik dr. Murnik je poročal o ustanovitvi višje trgovske šole v Ljubljani ter naznanil, da se je deželni zbor kranjski soglasno izrekel za potrebo take šole ter pooblastil deželni odbor, da sme za nameravano šolo dovoliti do 10.000 K letne podpore. Po predlogu zborničnega svetnika Lenarčiča izrekla se je deželnemu zboru topla zahvala. Zbornici izdelati bo sedaj načrt za višjo trgovsko šolo ter ga predložiti ministrstvu v odobrenje, ob enem pa c. kr. vlado po industrijskem svetu naprositi za primeren prispevek.

Surovinskemu društvu črevljarske obrtne zadruge v Ljubljani dovolila je zbornica po predlogu zborničnega svetnika Pauerja 200 kron podpore ter izjavila svoje mnenje o prošnjah občin Javorje, Ilirska Bistrica, Radeče, Semič in Vinica za dovolitev letnih in živinskih semnje.

Končno je bil sprejet samostalni predlog zborničnega svetnika Hrena, naj se trgovska in obrtniška zbornica pri južni železnici potegne za to, da se na progih Ljubljana-Trst in Ljubljana-Maribor zopet uvede mešani vlak.

Potem je predsednik gosp. J. Kušar zaključil sejo.

Kmetijstvo.

Snetjav ječmen.

Že dolgo let ni bil zimski ječmen tako snetjav ko letos. Ta bolezen se sicer prikaže vsako leto, toda v tako majhni meri, da ne prizadeva nobene škode. Letos je pa nastopila v taki meri, da bo po nekaterih njivah prav malo pridelka. Po nekod je ječmen tako napaden, da ga sploh ne kaže pustiti, ampak pokositi in porabiti za zeleno krmo, potem ko se je obželo snetjavo klasje.

Do sedaj nismo rabili proti snetjavosti ječmena nobenih pripomočkov. Za naprej bode pa treba tudi to bolezen zatirati, da se odvrne škoda, kakoršna se je letos pokazala.

Proti snetjavosti ali „prašnatemu snetu“, kakor imenujemo tudi to bolezen, se rabijo različna sredstva, izmed katerih je namakanje semena in po katerem se bolezen naprej raznaša.

Namaka se pa seme na ta način:

Za 100 litrov semena vzeti je 12 *dkg* modre galice, ki naj se raztopi v 40 *l* vode. V tej raztopini naj se namaka seme 4 ure in med tem časom parkrat premeša. Na to naj se odlije modra galica in nalije na seme apnenega beleža, katerega napravimo v kaki drugi posodi na ta način, da primešamo zopet 40 *l* vode 16 *dkg* apna. V apnenem beležu se pusti seme dobre pol ure. Na to se odlije tudi apneni belež, seme pa plitvo razgrne na kakem suhem podu. Tudi ga je parkrat obrniti z grabljami, da se preje osuši.

Ker so stroški za tako namakanje nizki, delo samo pa tudi jednostavno, priporočamo našim gospodarjem, da se poprimejo za naprej takega namakanja.

Uspešno je tako namakanje semena tudi pri ovsu, da se ga ne loti snetjavost ali prašnati snet.

Poučni in zabavni del.

Inkognito.

Humoreska.

„Ali je mogoče, Tine“?

„No, saj veste, gospod Jordan, da potuje njegova visokost inkognito, da izpoznava svoje državljane.“

„Dà, dà, saj sem to čital v našem listu“.

„No, torej vender ne pojde mimo našega mesteca, — s svojimi bogatimi naravnimi krasotami.“

„Dà, dà“.

„In slikati zna, kakor kak profesor“.

„Dà, ali —“

„No, kaj? Ali se ni vpisal v knjigo za tujce: „Jurij Knez, slikar“? To vender ne more biti nikdo drugi kot naš novi knez Jurij. Saj veste, jaz poznam ljudi“!

„Dà, dà, Tine. O ko bi to le vedel za gotovo“!

Debeli posestnik hôtela „pri kroni“ se je praskal za desnimi ušesom, kakor da mu to donese rešitev uganke. Potem je pristavil: „Tedaj moramo županu in . . .“

„Za božjo voljo, le tega ne, gospod Jordan“! zavrnil ga je njegov prvi natakar. „Njegova visokost nas potem morda takoj zapusti, ako bi izdali njegov inkognito, in Vaša želja, da postanete dvorni založnik, bi ostala na veke neizpolnjena“.

„Da, da, Tine, povsem prav imate“.